

Efterafgrøder i grønsagsproduktion

Systematik

Indsats

Etablering af efterafgrøder og grøngødning i et grønsagssædskifte er udfordret ved at

- grønsager høstes ofte for sent til rettidig etablering af en eftersået efterafgrøde
- grønsager høstes ofte ved et højt gødningsniveau og skaber derfor et stort udvaskningspotentiale hen over vinteren
- af sædskiftemæssige årsager undgås de arter, man anvender i stort omfang i landbrug
- grønsager har oftest et stort gødningsbehov, især N

Etablering af efterafgrøder og grøngødning i et grønsagssædskifte byder på andre muligheder, idet

- etablering af sene hold giver mulighed for vækst af en grøngødning forud for kulturetablering. Dette kan ske ved såning om foråret, eller endnu mere effektivt ved en sensået overvintrende efterafgrøde efteråret forud, der kan vokse videre om foråret. Fokuspunkter er;
 - C/N-forhold ved nedmuldning forud for kulturetablering om foråret/forsommer, der kan blive høj alt afhængig af efterafgrødeart
 - et højt vandforbrug af grøngødning under vækst og ved nedmuldning, der – især ved tørke - kan føre til problemer med etablering af kulturen, eller endda ved nedmuldning på lerjord,
 - stor biomasse, der skal indarbejdes i jorden, kan give praktiske udfordringer
 - nedmuldet grøngødning kan efterlade væksthæmmende metabolitter
- ved produktion af grønsager er flere områder i marken med bar jord gennem hele dyrkningsforløbet. Dette kan udgøre op mod halvdelen af marken
 - Kiler i marken kan tilsås, så snart marken er markeret og bedene afsat. Arealet ligger ikke i vejen for produktionsindsats.
 - Der er meget slitage og kørsel på forland, og derfor bør plantedække bestå af hurtigvoksende, slidstærke arter som f.eks. alm.rajgræs, rød- eller engsvingel med høj udsædsmængde. Det kan tilsås tidlig - f.eks. straks efter såning/plantning. Der vist et eksempel under cases.
 - Vandingsspor er arealer med høj slitage, og derfor bør plantedækket bestå af hurtigvoksende, slidstærke arter som f.eks. alm.rajgræs rød- eller engsvingel med høj udsædsmængde. Det kan tilsås tidlig - f.eks. straks efter såning/plantning.
 - Høstspor er arealer med høj slitage pga. kørsel, men anvendes først sent i dyrkningsforløbet, hvorved der kan etableres et stærkt plantedække med en blanding af slidstærke arter – som f.eks. alm.rajgræs eller svingelarter, og rapgræsarter. Plænegræstyper er mest slidsomt, men ikke den hurtigste til at etablere sig. Anvend høj udsædsmængde.
 - Der er meget færdsel i kørespor i marken, som derfor oplever mest slitage, men der er gode eksempler på vellykket etablering af kørespor på sandjord i f.eks. i gulerod. Planterne og deres rødder er med til at understøtte jordstrukturen, og derved oppebære kørsel, og understøtte en god dræning af jorden.
 - Ved klargøring af marken og opsætning af bede inddrages ofte et større areal til senere brug, der så ligger bar i betydelig tid. Sådanne arealer kan etableres med en hurtigvoksende mellemafgrøde, der forhindrer erosion, udvaskning, og slemning af jorden.

- grønsager har en beskeden jorddækning i relativ lang tid, hvorved der kan etableres langsom voksende efterafgrøder under kulturen senere i kulturens vækstforløb uden at genere vækstvilkår eller kvalitet af grønsagen. Efter høst af grønsagen vil de kunne udvikle sig videre. Der er fokus på:
 - Håndhøstede plantede kulturer som kål, og kulturer med høj konkurrenceevne som f.eks. græskar har vist gode resultater med etablering af en undersået efterafgrøde eller grøngødning. Ved kulturer, der maskinhøstes med jordsøgende redskaber, ødelægges plantedækket som regel, så indsatsen ikke har tilstrækkelig effekt.
 - Artsvælg – arter med lav vækst, der tåler skygge, er god til formålet - f.eks. jordkløver.
 - Etableringstidspunkt - den undersåede efterafgrøde bør ikke optræde som konkurrent i grønsagskulturen, men skal kunne udvikle sig under og især efter høst. Dette styres især med tidspunkt for etablering. For tidlig etablering medfører høstbesvær og sandsynligvis også høstudbyttereduktion. Ved for sen etablering risikerer man ikke at få tilstrækkelig dækning og rodudvikling.
- et tidligt høstet hold af grønsager rømmer marken og giver plads til etablering af efterafgrøder. Fokuspunkter er:
 - Vær opmærksom på frøsætning ved tidlige arter – for eksempel blomstrer boghvede tidlig og danner spiredygtige frø. Afslåning or at undgå frøkast kan komme på tale.
 - Vær opmærksom på at sammensætning i blandingen passer til etableringstidspunkt, da visse arter vil komme til at dominere så meget, at de udkonkurrerer andre. F.eks. er honningurt meget dominant ved tidlig etablering. (Se afsnit etableringstidspunkt og artssammensætning)

Boghvedespirer efter frøkast

Projektet er støttet af særpuljen Plantebaserede Fødevarer under Fonden for økologisk landbrug -.

Fonden for **økologisk landbrug**